

APSTIPRINĀTS

Kompetenta institūcija
darba aizsardzības jautājumos

.....
.....

/...../
20____.gada _____

**Darba aizsardzības instrukcija un sanitārie
noteikumi Nr. ____ bārmēnim**

20__gads

SATURS

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS	3
1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS	4
Darba vides riska faktori.....	4
Ugunsdrošības prasības	5
Elektrodrošības prasības	5
Personiskās higiēnas prasības.....	5
2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU.....	5
3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU	6
4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU	6
5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS.....	6
6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU	7

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS

Bīstams faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība zināmos apstākļos uz darbinieku izraisa traumu vai citu pēkšņu strauju veselības pasliktināšanos.

Darba aizsardzība – darba apstākļu stāvoklis (ražošanas vide, process, iekārta, kā arī prasības darbiniekam), kuros izslēgta bīstamo un kaitīgo ražošanas faktoru iedarbība uz cilvēku.

Darba aizsardzības instrukcija – darba paņēmieni un aizsardzības līdzekļu klāsts, kuru pielietošana un izmantošana nodrošina konkrētu darbu izpildes drošību.

Darba kategorijas – darba sadalījums pēc to smaguma atkarībā no enerģijas patēriņa (kcal/stundā).

Darba vieta – vieta, kurā darbiniekam ir nepieciešams atrasties vai kurp viņam jānodas sakarā ar darba pienākumu pildīšanu un kura tieši vai netieši atrodas darba devēja kontrolē.

Darba virsmas augstums – attālums pa vertikāli no grīdas līdz horizontālai plaknei, kurā tiek veiktas pamatdarba kustības.

Elektrotrauma – trauma, kuru izraisa elektriskās strāvas vai elektriskā loka iedarbība.

Kaitīgs faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība uz darbinieku izraisa saslimšanu.

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi – līdzekļi, kurus izmanto, lai novērstu vai samazinātu bīstamu un kaitīgu faktoru iedarbību uz darbinieku.

Pastāvīga darba vieta – vieta, kurā darbiniekam jāatrodas lielākā daļa no sava darba laika – ilgāk par 50%, vai nepārtraukti ilgāk par 2 stundām.

Pirmā palīdzība – palīdzība cietušajam (saslimušajam) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī, ko savu zināšanu vai iespēju apjomā sniedz persona ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Ražošanas telpu mikroklimats – meteoroloģisko apstākļu kopums ražošanas telpās, kurās uz cilvēka organismu iedarbojas temperatūra, relatīvais mitrums, gaisa kustības ātrums un siltuma starojums.

Ugunsbīstama vide – darba vide ar paaugstinātām ugunsbīstamības vielām.

Ugunsbīstama viela – viela ar paaugstinātu ugunsbīstamību.

Ugunsdzēsības aparāts – ierīce ugunsgrēka dzēšanai, pēc tā iedarbināšanas izplūst ugunsdzēsamā viela, ierīci pārvieta ar rokām.

Viegli uzliesmojošs šķidrums – šķidrums, kas spēj patstāvīgi degt pēc aizdedzināšanas avota attālināšanas un kam uzliesmojuma temperatūra nav augstāka par 66°C.

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

- 1.1. Bārmeņa darbu drīkst veikt personas, kas sasniegušas 18 gadu vecumu, izgājušas veselības pārbaudi un ievadapmācību, pirmreizējo instruktāžu un drošu darba veikšanas paņēmieni apmācību darba vietā.
- 1.2. Ne retāk kā reizi gadā bārmenim jāiziet atkārtota instruktāža. Ja bārmenis pārkāpj darba aizsardzības instrukciju, viņam jāiziet ārpuskārtas instruktāža.
- 1.3. Izpildot citu darbu, kaut vai īsu laiku, jāiziet instruktāža par šā darba drošiem veikšanas paņēmieniem.
- 1.4. Bārmenim jāiziet periodiskas veselības pārbaudes.
- 1.5. Bārmeņa pienākumi:
 - veikt tikai to darbu, kuram viņš ticis apmācīts un izgājis instruktāžu;
 - ievērot darba kārtības noteikumus;
 - izmantot rokas instrumentus un ierīces, ko paredz darba veikšanas tehnoloģija;
 - strādāt spectērpā, ko izsniedz saskaņā ar uzņēmumā apstiprinātajām individuālo aizsardzības līdzekļu izsniegšanas normām.

Darba vides riska faktori

- 1.6. Iespējamā trauma, saskaroties ar kustīgām vai rotējošām mehānismu daļām.
- 1.7. Iespējams sagriezt rokas, nepareizi pielietojot griežamos instrumentus.
- 1.8. Iespējams iegūt apdegumus, saskaroties ar sildierīču karstajām daļām.
- 1.9. Iespējams applaucēties ar verdošu ūdeni vai tvaikiem.
- 1.10. Kaitīgais toksiskais faktors – ķīmiskās vielas, kā arī amonjaks, kas var izgarot no nehermētiskām saldējamām ierīcēm.
- 1.11. Iespējamā elektrotrauma, saskaroties ar bojātiem instalācijas vai iekārtas vadiem.
- 1.12. Paaugstināta temperatūra telpās, iespējams saaukstēties, bieži atverot logus telpu vēdināšanai, ja darba telpas nav apgādātas ar pieplūdes – nosūcošo ventilāciju vai tās darbība nav pietiekama.
- 1.13. Iespējama trauma, paslīdot uz nenotīrītas, slidenas grīdas vai citas virsmas.
- 1.14. Iespējamās mugurkaula traumas un citas saslimšanas, ceļot priekšmetus, kuru svars pārsniedz pieļaujamo normu.
- 1.15. Psiholoģiskā slodze.
- 1.16. Aizsardzība pret darba vides riska faktoru iedarbību:
 - visām kustīgajām un rotējošām mehānismu daļām jābūt nosegtām ar aizsargapvalkiem; jābūt mehānisma iedarbināšanas ierīces un aizsargapvalka bloķēšanai;
 - netrīt galda piederumus ar abrazīvu;
 - ja darba laikā iespējams pieskarties sildierīču sakarsušajām virsmām, jāuzvelk termoizolējoši cimdi;
 - visām saldējamām ierīcēm jābūt darba kārtībā, tās regulāri jāpārbauda speciālistam;
 - nestrādāt ar elektroierīcēm, kam ir bojāta barošanas kabeļa izolācija vai kontaktdakša, neizmantojot bojātas rozetes;
 - **aizliegts** strādāt ar jauniem tehniskiem līdzekļiem, pirms nav saņemti to lietošanas norādījumi, **aizliegts** veikt kaut vai sīku elektroierīču vai rozešu remontu patstāvīgi, tas jā dara elektromontierim;
 - ventilācijai jābūt darba kārtībā, tā regulāri jāpārbauda speciālistam;
 - jāseko, lai darba vietas grīda un pieejas vienmēr būtu tīras un sausas;
 - necelt un nenest smagus, kuru svars pārsniedz pieļaujamo normu.

- 1.17. Individuālie aizsardzības līdzekļi un to lietošanas ilgums – saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu.

Ugunsdrošības prasības

- 1.18. Smēķēt tikai apzīmētās vietās.
1.19. Nelietot atklātu uguni ugunsnedrošās zonās.
1.20. Regulāri veikt darba vietas sakopšanu un iekārtu attīrīšanu no produktu atlikumiem.
1.21. Ievietot izlietoto slaukamo materiālu metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem.
1.22. Pieeju ugunsdzēsības līdzekļiem turēt brīvu.

Elektrodrošības prasības

- 1.23. Regulāri pārbaudīt elektriskās instalācijas un iekārtu vadu kārtību; ja ir bojāta vadu izolācija, nav kārtībā rozetes vai kontaktdakšas, nekavējoties jāziņo uzņēmuma vadībai.
1.24. Neizmantojot bojātas rozetes.
1.25. Nepieskarties neizolētiem vadiem, kā arī atklātām, neizolētām elektroiekārtu daļām.
1.26. Neizvietot uz elektroiekārtām lupatas un citus priekšmetus.

Personiskās higiēnas prasības

- 1.27. Pastāvīgi jāseko roku, matu un nagu tīrībai; rokas jāmazgā pirms darba sākuma, pēc tualetes apmeklējuma, kā arī pēc katra pārtraukuma darbā un saskares ar netīriem priekšmetiem.
1.28. Personiskās mantas jāatstāj garderobē, personiskā un darba apģērba glabāšanai jābūt atsevišķai.
1.29. Jāpārgērbj darba apģērbs pirms izešanas no uzņēmuma.
1.30. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.
1.31. Bārmenis ir tiesīgs atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.

2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU

- 2.1. Uzvilkt pienākošos specapģērbus. To nedrīkst saspraust ar adatām un glabāt tā kabatās stikla u.c. plīstošus vai asus priekšmetus. **Aizliegts** valkāt netīru vai saplēstu specapģērbus, kā arī tādus, kam noplīsušas pogas.
- 2.2. Atbrīvojot darba vietu no taras, inventāra un citiem priekšmetiem, kas nav vajadzīgi darba veikšanai.
- 2.3. Pārbaudīt, vai:
- rokas griezējinstrumentiem ir gludi rokturi, kas stingri uzmaukti uz asmens;
 - mikroviļņu krāšņu durvju rokturi, citu elektrisko sildierīču rokturi ir izolēti;
 - kustīgajām un rotējošām mehānismu daļām ir aizsargapvalki;
 - darbojas aizsargierīces, kas izslēdz elektriskās darba mašīnas, ja tiek atvērti to vāki;
 - darba vietas apgaismojums ir pietiekošs;
 - darbojas ventilācijas sistēma;
 - ejas un pieejas ugunsdzēsības līdzekļiem ir brīvas;
 - palīginventārs ir kārtībā;
 - grīda ir tīra un sausa.

- 2.4. Par pamanītajiem trūkumiem un bojājumiem jāziņo uzņēmuma vadībai. Nedrīkst sākt darbu, pirms trūkumi nav novērsti.

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU

- 3.1. Nenēsāt nažus, dakšīņas un citus asus priekšmetus, pavērstus ar asajām daļām uz priekšu.
- 3.2. **Aizliegts** uztrīt nažus un dakšīņas ar abrazīvu.
- 3.3. Pudēles un burkas atvērt tikai ar korķu viļķa vai konservu naža palīdzību.
- 3.4. **Aizliegts** celt priekšmetus, kuru svars pārsniedz 50 kg – vīriešiem, 15 kg – sievietēm.
- 3.5. Tīrīt darba aparātus drīkst tikai pēc tam, kad tie ir izslēgti un pilnīgi apstājušies.
- 3.6. Uz grīdas izlijušos taukus, šķidrums u.c. jāsavāc nekavējoties.
- 3.7. **Aizliegts** žāvēt lupatas, dvieļus u.c. uz darba aparātu sakarstošajām virsmām.
- 3.8. Ja uz rokām radies kaut vai nenožīmīgs apdegums vai trauma, darbs nekavējoties jāpārtrauc un jāveic nepieciešamie sanitārie pasākumi.
- 3.9. Ja nepieciešams izpildīt darbu tumšā diennakts laikā vai tumšās telpās, jāgriežas pie uzņēmuma vadības, lai tiktu nodrošināts pietiekams darba vietas apgaismojums.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

- 4.1. Atvienot elektroiekārtas no elektrotīkla.
- 4.2. Darbarīkus un inventāru notīrīt un novietot tam paredzētajās vietās.
- 4.3. Sakārtot darba vietu, nomazgāt un iztīrīt darba aparātus.
- 4.4. Darba apģērbus sakārtot un novietot tam paredzētajā vietā vai atdot to tīrīšanā.
- 4.5. Veikt personiskās higiēnas pasākumus, nomazgāt rokas un seju vai nomazgāties dušā. Netīro specapģērbus nodot tīrīšanai vai mazgāšanai, saplēstu – remontā.
- 4.6. Par visiem pamanītajiem trūkumiem ziņot uzņēmuma vadībai.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 5.1. Nekavējoties jāziņo tiešajam darbu vadītājam par notikušo avāriju vai nelaimes gadījumu.
- 5.2. Avārijas vai ugunsgrēka gadījumā:
- darbu nekavējoties pārtraukt;
 - noskaidrot, kuras ķīmiskās vielas var radīt eksplozijas briesmas, kāds ir to saturs, daudzums un kad sācies ugunsgrēks (avārija);
 - ja tas bez riska iespējams, ķīmiskās vielas pārvietot drošā vietā, karstas ķīmiskās vielas pārvietot kategoriski **aizliegts**;
 - nepieciešamības gadījumā pa tālr. "112" izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, nosaucot ugunsgrēka vietas adresi un savu vārdu, uzvārdu, telefona numuru, savu tālruņa numuru atslēgt tikai pēc ugunsdzēsības un glābšanas dienesta operatora atļaujas;
 - brīdināt tuvumā strādājošo personālu un veicināt tā evakuāciju;
 - izvērtēt situāciju un, atkarībā no degšanas apstākļiem, ievērojot drošības prasības, uzsākt dzēsšanas darbus ar rīcībā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem, uguns dzēsšanai izmantot ogļskābās gāzes vai ABC klases pulvera ugunsdzēsības aparātus.
- 5.3. Ja notikusi skābes vai citas ķīmiskās vielas izlišana (izkaisīšana) uz grīdas, nekavējoši veikt tās neitralizāciju un satīrīšanu.

- 5.4. Nelaiemes gadījumā:
- darbu nekavējoties pārtraukt un cietušajam sniegt pirmo palīdzību;
 - brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem faktoriem, kuri var apdraudēt darbinieku dzīvību un veselību;
 - nepieciešamības gadījumā izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību pa tālr. "113", nosaucot nelaimes gadījuma vietas precīzu adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu, telefona numuru, savu tālruna numuru atslēgt tikai pēc operatora atļaujas.
- 5.5. Ja notikusi skābes vai citas kodīgas vielas nokļūšana uz ādas vai acīs, veikt attiecīgās vietas skalošanu ar lielu ūdens daudzumu.
- 5.6. Ja notikusi saindēšanās ar ķīmiskām vielām, nedrīkst daudz dzert un izraisīt vemšanu, bet griezties pie ārsta.

6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU

- 6.1. Par šīs instrukcijas prasību neievērošanu, darbinieks atbild normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā.
- 6.2. Par nelaimes gadījumiem, kuri notikuši darbā, atbild darbinieki, kuri nav pildījuši šīs instrukcijas un iekārtu lietošanas instrukciju prasības, kā arī tie, kuri nav gādājuši par to, lai būtu veikti organizatoriski-tehniskie pasākumi nelaimes gadījuma novēršanā (darba vietas atbilstība darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām, darbinieka iepazīstināšana ar drošām darbu veikšanas metodēm).
- 6.3. Personas, kuras pārkāpušas darba aizsardzības prasības, saucamas pie disciplinārās vai kriminālās atbildības (atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām) un tiek pakļautas ārpuskārtas instruktāžai un zināšanu pārbaudei.
- 6.4. Par citu darbinieku darba aizsardzības prasību pārkāpumiem nekavējoši ziņot tiešajam darbu vadītājam.

Kompetenta institūcija
darba aizsardzības jautājumos